VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hiilirajamekanismi (CBAM) - U-jatkokirje

Ilari Valjus, erityisasiantuntija
10.03.2022
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Suomen keskeiset CBAM-kannat U 57/2021 vp

- Komission ehdotuksesta hiilirajamekanismiksi (CBAM) annettiin eduskunnalle 7.10.2021 valtioneuvoston kirjelmä U57/2021 vp.
  - Eduskunta yhtyi (tietyin painotuksin ja täsmennyksin) kirjelmän valtioneuvoston kantaan.
- Kirjelmän valtioneuvoston kannan keskeiset kohdat:
  - Mekanismin **tavoitteet** ovat **tärkeitä**.
  - Täysi **WTO-yhteensopivuus** sekä **tasapuolisten toimintaedellytysten edistäminen** kansainvälisessä kilpailussa keskeisiä reunaehtoja mekanismin suunnittelussa.
  - Mekanismin on **ehkäistävä hiilivuotoa paremmin ja tuotettava enemmän muita hyötyjä kuin nykyiset hiilivuotoa ehkäisevät toimet, erityisesti päästöoikeuksien ilmaisjako**. Tämän kysymyksen arvioimiseksi mekanismin yksityiskohdista ja vaikutuksista tarvitaan lisäselvityksiä.
  - Myös muutamista muista keskeisistä kysymyksistä tarvitaan lisää tietoa (mm. sähkökysymykset, hallintomalli, toimivaltasiirrot, sektorivaikutukset).

EU-käsittelyn tilanne ja U-jatkokirjeen tarkoitus

EU-käsittelyn tilanne

- Pj-maa Ranska ilmoitti tavoitteena on ollut *neuvoston yleisnäkemys* CBAM:sta jo 15.3.2022 ECOFIN:ssa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.
  - Aivan viime päiviin saakka on ollut epäselvää, mikä ECOFIN-neuvoston 15.3. CBAM-keskustelun luonne tulee olemaan. COREPER linjasi 9.3.2022, että CBAM käsitellään yleisnäkemyksenä.
- Euroopan parlamentin odotetaan saavan CBAM-kantansa valmiiksi 6/2022. **Trilogit** on kaavailtu syksylle 2022.

CBAM U-jatkokirjeen tarkoitus

- Informoida eduskuntaa ehdotuksen käsittelyn etenemisestä
- Täydentää ehdotuksen vaikutusarviointia saatujen lisätietojen ja kansallisten selvitystöiden perusteella
- Täydentää U 57/2021 vp kantoja tietyiltä osin
  - Jotta Suomella on edellytykset päättää, hyväksyykö se kompromissiehdotuksen ECOFIN-neuvostossa 15.3. vai ei.

U-jatkokirjeen keskeiset kannat

- Suomi arvioi lisätietojen perusteella, että CBAM on hiilivuodon ehkäisykeinona EU:n päästökaupan päästöoikeuksien ilmaisjakoa paremmin yhteen sovitettavissa EU:n ilmastotavoitteiden kanssa pitkällä aikavälillä.
  - CBAM:n toimivuuden tarkempi arviointi suhteessa päästöoikeuksien ilmaisjakoon edellyttää kuitenkin tarkempia tietoja siitä, miten EU:n päästökauppaa uudistetaan.
- On mahdollista, että CBAM:sta koituu kielteisiä kilpailukykyvaikutuksia EU-viennille. Kannassa todetaankin, että komission tulisi tarkastella kompensaatiovaihtoehtoja EU-viennille. Sellaisten tulisi olla WTO-sääntöjen mukaisia.
- Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollista vientikompensaatioratkaisua ei käsitellä CBAM-asetusehdotuksen yhteydessä. Sama koskee päästöoikeuksien ilmaisjakoon liittyviä kysymyksiä ja CBAM:n toimintaa omana varana.
  - 55-valmiuspaketin kantojen kansallisen koordinoinnin merkitys korostuu
- Komissiolta tarvitaan EU-neuvottelujen kuluessa lisäanalyyseja kilpailukykyvaikutuksista, joita päästöoikeuksien ilmaisjaon korvaamisesta hiilirajamekanismilla aiheutuu EU-viennille ja välipanoksina käyttävälle teollisuudelle.
- Osalle CBAM:n kohteena olevista sektoreista päästöoikeuksien ilmaisjaosta luopumisen siirtymäaikoja on perusteltua tarkastella huolella.
- Kansallisille toimeenpanovalmisteluille jäävä aika ennen asetuksen aiottua voimaantuloa vuoden 2023 alussa on jäämässä erittäin lyhyeksi.

Omien varojen järjestelmään liittyvät näkökulmat

- Euroopan komissio antoi 22.12.2021 ehdotuksensa muuttaa omien varojen järjestelmästä tehtyä neuvoston päätöstä uusien omien varojen käyttöönottamiseksi sekä ehdotuksen muuttaa rahoituskehysasetusta.
- Kysymys on kahdesta erillisestä lainsäädäntöehdotuksesta, joista on laadittu yksi U-kirjelmä, joka lähetetään eduskuntaan 10.3.2022.
- Uusia omia varoja koskevassa ehdotuksessaan komissio esitti, että 75% hiilirajamekanismista saatavista tuloista siirrettäisiin EU-budjettiin. Komission arvion mukaan hiilirajamekanismista saatavien tulojen osuus EU-budjetin tuloista jäisi varsin pieneksi: n. 1 mrd. euroa per vuosi keskimäärin 2026-2030 eli n. 1 % EU-budjetin tuloista.
- Ehdotusta hiilirajamekanismista uutena omana varana tulee arvioida kiinnittäen erityistä huomiota U57/2021 vp esitettyihin omien varojen järjestelmän kehittämistä koskeviin näkemyksiin sekä Suomen neuvottelutavoitteisiin.

Pj:n kompromissiesityksen arvioinnin lähtökohdista

Kompromissiesitystä tukevia näkökohtia

- *CBAM olisi päästöoikeuksien ilmaisjakoa parempi hiilivuodon ehkäisykeino pitkällä aikavälillä.*
- CBAM:n makrotaloudelliset vaikutukset ovat todennäköisesti rajallisia.
- Itse asetusehdotusteksti ei sisällä perustavanlaatuisia ongelmia (teknistä jatkotyötä vaatii kyllä vielä).
- Paljastuvia CBAM-valuvikoja on mahdollista korjata matkan varrella.
- EU:n ulkopuolisen sähkön tuonnin merkitys Suomelle vähenemässä eikä CBAM-maksujen kerääminen 2026 alkaen olisi ongelma.
- Kilpailukykyvaikutusten hallinta muilla sektoreilla siirtymäkauden pituuden kautta + mahd. jokin erityisratkaisu viennille?

Kompromissiesitykseen liittyviä riskejä

- Uudenlainen ja monimutkainen politiikkaväline, jonka yksityiskohdista ei ole monilta osin saatu tietoa neuvostokäsittelyn kuluessa (täytäntöönpano- ja delegoidut säädökset)
  - CBAM:n vaikutukset riippuvat käytännön toimeenpanossa onnistumisesta.
- Keskeisistä CBAM-kytkentäisistä kysymyksistä (päästöoikeuksien ilmaisjako ja EU-vientiin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen) päätettäisiin myöhemmin CBAM-käsittelyn ulkopuolella.
- Kansainvälisen ulottuvuuden kysymyksiin, kuten WTO- ja vastatoimiriskeihin, liittyy epäselvyyttä.
- 1. vaiheen toimeenpanon aikataulu erittäin haastava.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET